

Regionstyrelsen
Regionledningskontoret
SLL Säkerhet och beredskap
Andreas Heuer

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-05-21

RS 2019-0412

Regionstyrelsen

Yttrande över slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8)

Ärendebeskrivning

Justitiedepartementet har genom remiss bjudit in Region Stockholm att yttra sig gällande slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken – ett enklare förfarande (SOU 2019:8).

Beslutsunderlag

Regiondirektörens tjänsteutlåtande
Sammanfattning av slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8)
Trafiknämndens protokollsutdrag den 14 maj 2019
Trafikförvaltningens tjänsteutlåtande den 6 maj 2019

Förslag till beslut

Regionrådsberedningen föreslår att regionstyrelse beslutar följande.

Regiondirektörens tjänsteutlåtande utgör Region Stockholms yttrande över slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8).

Regionledningskontorets förslag och motivering

Sammanfattning

Utredningens uppdrag har varit att analysera ett utökat undantag från tillståndsplikten för kamerabevakning av allmänna transportmedel och stationer. Motsvarande undantag finns redan för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer, det så kallade tunnelbaneundantaget.

Utredningen föreslår att tunnelbaneundantaget ersätts av ett nytt utökat undantag från tillståndsplikten. Det nya undantaget föreslås gälla för bevakning i ett fordon som används i kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Vidare ska undantag gälla för bevakning av ett stations-, terminal- eller hållplatsområde avsett för kollektivt resande på

väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Undantaget ska även gälla för bevakning av plats vid järnvägs-, spårvägs- eller tunnelbanespår liksom för områden som nära ansluter till ett stations-, terminal eller hållplatsområde, till exempel cykel- och bilparkeringar avsedda för pendlare samt gångvägar till sådana områden. Slutligen föreslås ett undantag från tillståndsplikten som gäller för bevakning av ett flygplatsområde.

Undantagen föreslås förutom att gälla för bevakning som har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott, även att omfatta bevakning i ordningshållande syfte.

För Region Stockholm är kamerabevakning ett viktigt verktyg för att trygga ordning och säkerhet i trafiksystemet. Andra åtgärder omfattar bland annat en omfattande inhyrning av ordningsvakter, väktare och trygghetsvårdar samt tekniska och byggnadstekniska skyddsåtgärder.

Regionledningskontoret anser att det är viktigt att nuvarande undantag från tillståndsplikten utökas och tillstyrker därför utredningens förslag.

Bakgrund

Regeringen beslutade den 13 december 2017 att tillkalla en särskild utredare med uppdrag att föreslå åtgärder som kan underlätta kameraövervakning som sker i brottsbekämpande syfte samt att analysera förutsättningarna för kameraövervakning av allmänna transportmedel och stationer (dir. 2017:124). Utredningens delbetänkande Kamerabevakning i brottsbekämpningen – ett enklare förfarande (SOU 2018:62) har tidigare behandlats, LS 2018-0989. Det nu aktuella betänkandet om kameraövervakning av allmänna transportmedel och stationer är utredningens slutbetänkande.

Utredningens uppdrag har varit att analysera om och, i de fall det bedöms lämpligt, lämna förslag på hur det undantag från tillståndsplikt som redan i dag gäller för tunnelbanevagnar och tunnelbanestationer, det så kallade tunnelbaneundantaget, ska utökas till att även gälla allmänna transportmedel och stationer.

Av den kartläggning som utredningen genomfört framgår att behovet av kamerabevakning i kollektivtrafiken är stort. Det finns, i varierande grad, problem med brottslighet och ordningsstörningar i kollektivtrafiken och på vissa kollektivtrafikplatser. Nyttan av bevakning upplevs som stor, inte bara för att öka tryggheten, utan i förlängningen även vid brottsbekämpning.

Kamerabevakning behövs dessutom för att förhindra olyckor och begränsa verkningar av eventuella terrorattentat.

Dagens tillståndsförfarande medför enligt utredningen flera problem i fråga om bevakning såväl i kollektivtrafiken som vid flygplatser. Förutom att kravet på tillstånd är tids- och resurskrävande förhindrar det att bevakning kan användas på ett flexibelt sätt och leder dessutom till gränsdragningsproblem i förhållande till sådan bevakning som inte är tillståndspliktig. Utredningen menar därför att tillståndskravet på så sätt motverkar en effektiv och ändamålsenlig användning av kamerabevakning i kollektivtrafiken och på flygplatser.

Mot bakgrund av dels det starka generella bevakningsintresset, dels behovet och nyttan av bevakning, anser utredningen att det är viktigt att möjligheterna att bevaka inte försvåras genom ett tillståndsförfarande, såvida inte starka integritetsskäl talar för ett sådant förfarande. Även om kamerabevakning utgör ett intrång i grundläggande fri- och rättigheter som framförallt rätten till skydd för privatlivet och den personliga integriteten samt rätten till skydd för personuppgifter anser utredningen dels att skyddet för den personliga integriteten har stärkts bland annat genom dataskyddsförordningen och dels att intresset av att skydda den personliga integriteten inte alltid står i motsats till intresset av kamerabevakning utan tvärtom kan förstärka detta.

Utredningen föreslår därför att ett undantag ska utökas till att gälla för bevakning i ett fordon som används i kollektivtrafik på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Vidare ska undantag gälla för bevakning av ett stations-, terminal- eller hållplatsområde avsett för kollektivt resande på väg, järnväg, vatten, spårväg eller i tunnelbana. Undantaget ska även gälla för bevakning av plats vid järnvägs-, spårvägs- eller tunnelbanespår. Slutligen föreslås ett undantag från tillståndsplikten som gäller för bevakning av ett flygplatsområde.

Undantag från tillståndsplikten ska gälla om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka brottslig verksamhet eller utreda eller lagföra brott. Det föreslås också gälla om bevakningen har till syfte att förebygga, förhindra eller upptäcka störningar av allmän ordning och säkerhet eller olyckor eller begränsa verkningarna av sådana störningar eller av inträffade olyckor.

När det gäller konsekvenserna av den föreslagna slopade tillståndsplikten hävdar utredningen att stora delar av den administration som

tillståndsförfarandet medför försvinner. Förslagen kommer dock att medföra ett ökat ansvarstagande för aktörerna, som i högre grad får göra bedömningar av en bevaknings rättsenlighet på egen hand.

Ärendet har remitterats till trafiknämnden och nämndens remissvar har beaktats i regionledningskontorets förslag till yttrande nedan.

Överväganden

Region Stockholms yttrande till Justitiedepartementet över slutbetänkandet Kamerabevakning i kollektivtrafiken - ett enklare förfarande (SOU 2019:8)

Regionledningskontoret konstaterar inledningsvis att Region Stockholm både ska kunna garantera resenärers säkerhet och garantera medarbetare en trygg och säker arbetsmiljö. Kollektivtrafiken är en samhällsviktig funktion som bedrivs i miljöer där hot, stölder, våld och andra brottsliga angrepp förekommer. I takt med att hotbilden i samhället i stort har blivit mer komplex och oförutsägbar har också otryggheten och osäkerheten runt Region Stockholms verksamheter tagit sig nya former. I närtid har stenkastning och skadegörelse riktats mot bland annat bussar och terrorattentat har ägt rum i Stockholms innerstad. Förändringar i omvärlden kräver att Region Stockholm ser över de verktyg som verksamheterna har till förfogande för att kunna bedriva ett effektivt säkerhets- och trygghetsarbete. Kamerabevakning utgör i detta sammanhang ett viktigt komplement till en rad andra åtgärder för att trygga ordning och säkerhet i våra trafiksystem och övriga verksamheter. Detta omfattar bland annat en omfattande inhyrning av ordningsvakter, väktare och trygghetsvårdar samt tekniska och byggnadstekniska skyddsåtgärder. Regionledningskontoret anser därför att det är viktigt att de föreslagna förändringarna av tillståndsplikten genomförs.

De förslag som utredningen nu lämnar överensstämmer till fullo med de förslag om undantag för kollektivtrafiken som Region Stockholm, då under beteckningen Stockholms läns landsting, lämnade i sitt yttrande över förslaget till ny kamerabevakningslag (SOU 2017:55), LS 2017-0968. Landstinget avstyrkte då utredningens förslag att det, förutom för det så kallade tunnelbaneundantaget, fortsatt skulle gälla tillståndsplikt för kollektivtrafiken, samt att det skulle göras en åtskillnad på tunnelbana och järnväg. Stockholms läns landsting menade att detta vore inkonsekvent i förhållande till de i utredningen övriga redovisade skäl, där

kollektivtrafiken ansågs vara särskilt brottsutsatt och historiskt sett varit föremål för terroristattacker.

Sammantaget tillstyrker regionledningskontoret utredningens förslag.

När det gäller eventuella konsekvenser för Region Stockholm kommer en slopad tillståndsplikt, precis som utredningen anger, att leda till minskad administration. Detta bedöms dock uppvägas av den ökade mängd konsekvensbedömningar som kommer att behöva genomföras för att kunna ta hänsyn till bestämmelserna i data-skyddsförordningen, GDPR, om bevakningens rättsenlighet.

Regionledningskontoret noterar avslutningsvis att utredningen inte hade möjlighet att inom ramen för uppdraget, även utreda frågan om att montera kameror i bussar för övervakning av t.ex. kollektivkörfält, i syfte att bistå polis och väghållare i att bötfälla bilister som stannar i eller olovligen kör i kollektivtrafikkörfälten. Regionledningskontoret ser det som önskvärt att sådana busskameror ingår i uppdraget och avser att i särskild ordning återkomma i denna fråga till ansvarigt departement.

Ekonomiska konsekvenser

De minskade administrativa kostnader som följer av att kravet på tillståndsansökningar slopas bedöms i ekonomiska siffror motsvara de konsekvensbedömningar som kommer att behöva genomföras.

Carina Lundberg Uudelepp
Regiondirektör

Karin Öhlander
T.f. chef ledningsstaben

TJÄNSTEUTLÅTANDE
2019-05-21

RS 2019-0412

Beslutsexpediering:

Akt

Justitiedepartementet

Trafiknämnden

Säkerhet och Beredskap

Godkänd av Carina Lundberg Uudelepp, 2019-05-21